

POLSKIE I NIEMIECKIE REGIONALNE PROBLEMY SPOŁECZNE KONFERENCJA W GLIWICACH

Diana Rokita
Politechnika Opolska

W dniu 7 grudnia 2007 r. w Gliwicach odbyła się konferencja pt. *Problemy migracji i zmiana w strukturze wiekowej społeczeństw z perspektywy regionalnej. Doświadczenie województw śląskiego i opolskiego oraz Północnej Nadrenii-Westfalii*, zorganizowana przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej i współfinansowana przez Kancelarię Kraju Związkowego Północnej Nadrenii-Westfalii. W konferencji wzięli udział przedstawiciele władz samorządowych województw opolskiego i śląskiego oraz Północnej Nadrenii-Westfalii, pracownicy szkół wyższych i parlamentarzyści.

Konferencję otworzył Marcin Wiatr, dyrektor Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej. Wyraził nadzieję, iż spotkanie pozwoli na wspólny dialog o problemach społecznych obu regionów. Stwierdził między innymi, że odpływ młodych osób zubożał kapitał ludzki Śląska.

Zasadniczą część konferencji rozpoczął jej moderator prof. Romuald Jończy. Zauważył, że o ile województwa śląskie i opolskie borykają się z problemami emigracji, to Północna Nadrenia Westfalia jest regionem bogatym w doświadczenia imigracyjne oraz dotkniętym problemem starzejącego się społeczeństwa. W referacie pt. *Procesy migracji w województwach śląskim i opolskim – skala, kierunki, determinanty i konsekwencje* przedstawił najnowsze ustalenia badawcze, pozwalające na szacunki skali zagranicznej emigracji zarobkowej. Wynika z nich, że co piąty pracujący mieszkaniec województw śląskiego i opolskiego jest stale lub okresowo zatrudniony za granicą. Za przyczynę migracji uznał różnice w wynagrodzeniach oraz ograniczoną dostępność dobrej pracy w kraju. Podkreślił, że przez „dobrą” pracę w Polsce migrujący rozumieją pracę odpowiednio wynagradzaną, stabilną, dającą perspektywę rozwoju i awansu oraz zgodną z kwalifikacjami.

Zwrócił również uwagę na ekonomiczne i społeczne konsekwencje emigracji zarówno pozytywne, jak i negatywne. Do pozytywnych zaliczył ograniczenie bezrobocia, podniesienie materialnego poziomu życia i wzrost popytu, z kolei do negatywnych – niski poziom aktywności pracowniczej i gospodarczej na obszarach „dotkniętych” migracją, wzrost importu oraz problemy społeczne wynikłe z rozluźnienia więzi rodzinnych i społecznych.

Drugim prelegentem był Waldemar Zadka, zastępca dyrektora Departamentu Edukacji i Rynku Pracy Urzędu Marszałkowskiego w Opolu. Omówił on realizowany aktualnie na Opolszczyźnie projekt „Opolskie – tutaj zostaję”. Chodzi w nim o stworzenie przeciwwagi dla promocji zatrudnienia za granicą, a tym samym zmniejszenie migracji zarobkowej i zachęcenie migrujących do aktywności pracowniczej i gospodarczej na terenie województwa. Zamiarem autorów tego projek-

tu jest również uświadamianie negatywnych skutków masowej migracji zarobkowej. Działania obejmują konsultację z pracodawcami, promocję działań pracowniczych, granty dla uczelni na projekty promujące region oraz projekty badawcze dotyczące zasobów ludzkich regionu. Samorząd województwa oczekuje, iż program wpłynie na zmniejszenie skali migracji zewnętrznych oraz zwiększy zainteresowanie inwestorów województwem opolskim.

Kolejny referat przedstawił dr Alfred Reichwein, reprezentujący Kommunale Gemeinschaftstelle fuer Verwaltungsvereinfachung w Kolonii KGSt). Przedstawił on przebieg i obecne kształtowanie się procesów migracji w Północnej Nadrenii-Westfalii oraz działalność KGSt. KGSt to instytucja, która stanowi platformę kooperacji gmin niemieckich, współpracująca z władzami samorządowymi oraz praktykami w kreowaniu instrumentów i strategii regionu, którego głównym problemem jest starzejące się społeczeństwo. Przewiduje się, że w przeciągu 20–30 lat nastąpi 30-procentowy przyrost liczby emerytów, co w znacznym stopniu wpłynie na funkcjonowanie kraju związkowego.

Dlatego też zalecane jest opracowanie polityki, która ułatwi podejmowanie działań w zakresie zarządzania finansami publicznymi przez władze samorządowe, jak również działań służących pozyskiwaniu pracowników o różnych kwalifikacjach w celu uzupełnienia braków na rynku regionalnym.

Następnie głos zabrał Ercan Telli, przewodniczący Rady ds. Migracji w Oberhausen. Przedstawił on politykę migracyjną na poziomie gmin i kraju związkowego oraz zadania i instrumenty jej realizacji, ze szczególnym uwzględnieniem roli współpracy między gminami. Dokonał również prezentacji konkretnych działań prowadzonych przez zamieszkałe przez imigrantów miasto Oberhausen we współpracy z innymi gminami.

W drugiej części konferencji prof. Lucyna Frąckiewicz (Górnośląska Wyższa Szkoła Pedagogiczna; IPISS) w referacie nt. *Zmiany demograficzne w województwach śląskim i opolskim w perspektywie roku 2030 oraz wynikające z nich wyzwania dla polityki społecznej* zwróciła uwagę na proces starzenia się społeczeństwa, potęgowany przez emigrację ludzi młodych. Stwierdziła, że prognozy demograficzne przewidują, że ludność Polski do 2030 r. zmniejszy się o 2,3 mln mieszkańców, w tym około 200 tys. w woj. opolskim i około 800 tys. w woj. śląskim. Zauważyła, iż okres życia społeczeństwa wydłuża się, a liczba urodzeń znacząco spada. Zmiany sposobu życia powodują, że rodzina przestaje być miejscem, w którym ludzie starsi będą żyć, a w związku z tym pojawia się zapotrzebowanie na pracowników przygotowanych do opieki nad osobami starszymi.

Konieczne jest tym samym podjęcie działań, aby w odpowiedni sposób edukować i przygotować społeczeństwo do akceptowania starości, a przede wszystkim działać w kierunku rozbudowy spójności społecznej i przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu ludzi starszych.

Kolejny prelegent dr Maciej Duszczyk z Uniwersytetu Warszawskiego przedstawił zadania polityki społecznej wobec zachodzących zmian demograficznych, ich rolę i zadania dla województw, powiatów i gmin. Dużo uwagi poświęcił sytuacji dzieci w Polsce, którą określił jako jedną z najgorszych w Unii Europejskiej. Jego zdaniem należy podjąć działania na rzecz realizacji polityki prorodzinnej oraz mającej zwiększyć szanse życiowe dzieci z ubogich rodzin.

Wskazał również, jakie instrumenty należy stosować w celu realizacji zadań polityki społecznej. Stwierdził, iż należy podejmować działania zmierzające do zmniejszenia kosztów utrzymania dzieci, chociażby poprzez zwiększenie ulgi rodzinnej oraz realizować politykę ułatwiającą kobietom godzenie pracy zawodowej z macierzyństwem.

Następnie głos zabrał dr Christof Eichert z Ministerstwa ds. Pokoleń, Rodziny, Kobiet i Integracji w Północnej Nadrenii-Westfalii. Przedstawił zmiany zachodzące w strukturze wieku i ich konsekwencje dla regionu. Stwierdził, iż w lokalnej społeczności występuje coraz większy udział osób powyżej 60. roku życia, mimo to zaledwie 10% z nich wymaga ciągłej i stałej opieki.

W Niemczech przestaje obowiązywać formuła, że stary to chory, a wielu emerytów jest w dobrej kondycji zdrowotnej i sytuacji finansowej, zaś istotnym problemem ludzi starszych staje się samotność. Wymaga to rozbudowy sfery usług przeznaczonych dla osób starszych jak również wykształcenia kadry, która będzie w stanie oferować te usługi. Dr Eichert podkreślił, iż osoby starsze należy postrzegać jako potencjał konsumpcyjny, jako klientów oraz grupę mogącą mieć istotne znaczenie w wytyczaniu kierunków dalszego rozwoju regionów.

Kolejna referentka Almuth Fricke z Instytutu Kształcenia i Kultury w Remscheid zaprezentowała przemiana

ny demograficzne w kontekście oferty kulturalnej oraz doświadczenia Północnej Nadrenii-Westfalii w ramach europejskiej współpracy w sieci age-culture.net. Sieć ta jest formą dialogu pomiędzy ośmioma regionami europejskimi, dotyczącego głównie sfery kulturalnej. Prelegentka starała się zwrócić uwagę, że kultura jest nie tylko elementem czasu wolnego, ale również częścią odpowiedniego procesu edukacyjnego społeczeństwa.

Ciąg wystąpień zakończył referat Sebastiana Władarza z Rady Miasta Ratingen, posła CDU z okręgu Metman. Przedstawił on wyzwania i założenia polityki regionalnej wobec zmian demograficznych w kraju Północnej Nadrenii-Westfalii. Skoncentrował się na systemie opieki przedszkolnej i wyzwaniach wynikających ze zmniejszającej się liczby dzieci w Północnej Nadrenii-Westfalii.

Konferencję podsumował prowadzący obrady prof. R. Jończy. Stwierdził, iż konieczne jest zapewnienie poziomu życia polskim emerytom na odpowiednim poziomie możliwie zbliżonym do poziomu życia niemieckich rówieśników; potrzebna jest większa aktywność tej grupy społecznej. W tym celu wskazane jest stworzenie odpowiednich instrumentów finansujących starzejące się społeczeństwo.

Podkreślił, iż dopóki nie zostaną stworzone odpowiednie warunki i bodźce nie tylko do posiadania rodziny, ale również do życia i rozwoju młodzi ludzie będą emigrować za granicę. Rozwiązaniem problemu starzejących się społeczeństw są ludzie młodzi i ich dzieci – zatrzymanie i powrót tych pierwszych, jak i urodzenie tych drugich. Bez odpowiednio dużego udziału ludzi młodych i aktywnych zawodowo problemy osób starszych nie będą mogły być pomyślnie rozwiązane.

Na zakończenie głos zabrał dyrektor Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej Marcin Wiatr, zwracając uwagę, że iż zakładanie rodziny przestaje być sprawą indywidualną, a staje się kwestią publiczną. Wymaga to od władz regionu kształtowania odpowiedniej polityki skoncentrowanej na działaniach prorodzinnych, wynikających z zachodzących zmian demograficznych.

— NOWE KSIĄŻKI —

Miroslaw Grewiński, Stanisław Kamiński, OBYWATELSKA POLITYKA SPOŁECZNA, PTPS i WSP TWP, Warszawa 2007, stron 251.

Miroslaw Grewiński, Joanna Turowicz (red.), AKTYWIZACJA. PARTNERSTWO, PARTYCYPACJA – O ODPOWIEDZIALNEJ POLITYCE SPOŁECZNEJ, Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, Warszawa 2007, stron 214.

OBYWATELSTWO WIELOKROTNEGO WYBORU pod redakcją Agaty Górny i Piotra Korysia, Warszawa 2007, stron 240.

Agnieszka Fidel, Paweł Kaczmarczyk, Marek Sokółski, MIGRACJE „NOWYCH EUROPEJCZYKÓW” – TERAZ I PRZEDTEM, Warszawa 2007, stron 188.

SPROSTOWANIE

W numerze 2/2008 w artykule „Świat współczesny – miscellanea” wkraść się błąd. W notce „Potencjał i koszty opieki zdrowotnej w Polsce” zamiast 25 275 tys. pielęgniarek posiadających prawo wykonywania zawodu medycznego powinno być 275 tys. Za błąd autora i Czytelników przepraszamy.

Redakcja